

4) Онфре М. Несчастья (и величие) философии [Электронный ресурс] / М. Онфре. – 2005. – Режим доступа до ресурсу: <https://censura.ru/articles/miseregrandeur.htm>.

Підходи до вивчення історії філософії в дискусії Н. Чомські та М. Фуко «Про природу людини»

Ганна Лебедєва

Київський Національний Університет ім. Тараса Шевченка (Київ)

До вивчення філософської спадщини в історичному контексті застосовувалися різні підходи. Питання використання цих методик викликало суперечки філософів та дослідників філософії. У 1971-му році відбулася дискусія між відомим американським лінгвістом Ноамом Чомські і французьким філософом Мішелем Фуко, що дістала назву «Про природу людини». Різне розуміння учасниками дискусії поняття творчості формує різні погляди на історію філософії. Для Ноама Чомські творчість є основною властивістю буденного життя людини. Людина творить повсякчас, абсолютно не усвідомлюючи цього. Основним виявом творчого характеру людської щоденності є побутове використання мови індивідом. Людина отримує мінімальний набір правил із досить бідного обсягу мовних даних, засвоює його протягом першого року життя. Проте, цей обсяг мовних даних є недостатнім для того безмежного простору мовних варіацій, які людина демонструє в результаті. Таким чином, до системи правил використання мови, що людина вбирає з мовного оточення, має додаватися вміння творчо переробляти ці дані. Тобто, за Н. Чомські, перед тим, як засвоювати мову, людина вже щось має знати, а саме: те, що вона має справу з мовою, яка потребує творчого використання. Творчий аспект використання мови властивий всім людям та є складником людської природи [Chomsky 2002, с. 48]. Подібним чином Ноам Чомські розглядає й історію філософської думки: кожен мислитель творить у певному культурному, соціальному, інтелектуальному контексті, котрий постає системою правил, за якими відбувається творчість мислителя. Проте, контекст не детермінує творчість повністю.

Для Мішеля Фуко поняття людської природи не є прийнятним. Йому важко говорити про існування єдиної, спільної для всіх народів, а, тим паче, для всіх часів, природи людини. Людина тут постає продуктом взаємодії великої кількості зовнішніх чинників, що утворюють «сітку», яку людина накидає на світ і через яку його сприймає. [Rajchman 2001, с. 5]. Ці сітки мінливі як у просторі, так і в часі. Творчість, у цьому контексті, є досить умовним поняттям. На думку М. Фуко, різниця в його підході із методом Н. Чомські випливає саме із відмінності між статусами, які надають творчості історія науки (творчість – центральне поняття) та лінгвістика (провідне положення – система правил, у творенні якої майже не враховується участь людини). Тобто, з одного боку, М. Фуко прагне повернути увагу історії науки до системи правил (до *l'episteme*, у якій перебуває науковець, що обмежує і, водночас, уможливає його творчість [Foucault 1969, с. 171]), з іншого ж боку Н. Чомські повертає увагу лінгвістики до особистої творчості людини в заданій системі правил, і до участі людини в її творенні [Chomsky 2002, с. 45]. Якщо для Н. Чомські набір даних потребує творчої переробки, то для М. Фуко він має в собі всі можливі варіанти їхнього використання. Тобто, роль творчості, якщо вона й має місце в людській діяльності, значно перебільшена. За таких засад, розвиток філософії визначається контекстом, у якому відбувається творчість мислителя. І цей контекст унікальний, його неможливо повторити. Тобто, кожна філософська думка контекстуальна, її розгляд із позицій сучасності або ж зіставлення думок минулого між собою призводить до їхнього викривлення.

Література:

- 1) Chomsky N. On Language and Mind / Noam Chomsky. – Cambridge: Cambridge University press, 2002. – 217 p.
- 2) Foucault M. L'Archéologie du Savoir / Michel Foucault. – Paris: Gallimard, 1969. – 289 p.
- 3) Rajchman J. Chomsky-Foucault Debate on Human Nature / Joahn Rajchman. – New York: The New Press, 2001. – 213 p.